

CİSST Hapiste Engelli Atölyesi 08.10.16

Katılımcılar;

- Ali Güler : Türkiye Sakatlar Derneği
Alper Yalçın : Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST/TCPS)
Ayşe Berna Uçarol
Bengü Uçarol : Avukat
Berivan Korkut : CİSST/TCPS
Burak Gümüř: Engelli Hakları Aktivisti
Duygu Bölükbaşı : Biruni Üniversitesi
Eva Tanz : CİSST/TCPS
Gülgün Yorgancılar : İzmir Engelsiz Yaşam Derneği
Hilal Başak Demirbaş : CİSST/TCPS
Kadir Selamet : CİSST/TCPS
Kemal Polat : Özürlüler Vakfı
Mahmut Keçeci : Engelli Hakları Platformu
Mustafa Eren : CİSST/TCPS
Nisa Memiş: Boğaziçi Üniversitesi
Songül Göreci :İstanbul Barosu Engelli Hakları Komisyonu
Süleyman Akbulut: Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği
Yılmaz Kino : CİSST/TCPS

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği/Türkiye Hapishane Çalışmaları Merkezi (CİSST/TCPS) olarak 8 Ekim 2016 tarihinde İstanbul Karaköy Nove Otel’de yaptığımız Hapiste Engelli Atölyesine bu alanda çalışan aktivistlerin, STK’ların, avukatların ve hak savunucusu bileşenlerin katılımıyla gerçekleştirip, engelli mahpusların sorunları ve bu sorunların çözümleri üzerine konuşup, yapılabilecekler konusunda kararlar aldık.

Atölyemizde tartıştığımız konular, öneri ve kararlar aşağıda notumuzda bulunmaktadır.

Tartışılan Konular

- Türkiye hapishaneleri mahpus, yakın ve avukatlarının erişimi için elverişli değil. Sadece ortopedik engelli mahpuslar değil diğer engel grupları için de ciddi sorunlar yaşanıyor.

Örneğin işitme engeli olan mahpuslar telefon haklarını kullanamıyor, görme engelli mahpuslar mektup yazamıyor.

- Engellilik maaşı hakkından yararlanmak için alınan raporun hapisane içinde temin edilmesi çok zor.
- Yeni açılacak hapisaneler(5 yıl içinde 174 hapisane) engelli erişimi için uygunluğu ne durumda? Nasıl bilgi alabiliriz?
- Engelli mahpus sayısı nasıl öğrenebiliriz? CİSST/TCSP' 2013'te yaptığı Bilgi Edinme Başvurusu sonucu ile 115 Engelli mahpus olduğu öğrenilmiş. Bu durum gösteriyor ki sadece görünür durumda olan ortopedik engelli mahpusların bilgisini paylaşıyorlar ya da daha da kötüsü bilgisine sahipler. Adalet Bakanlığı'nın engelli mahpuslar için genel ve kapsayıcı ver tutması ve bu verileri STÖ'lerle, kamuoyuyla paylaşması için gerekli girişimlerde bulunulmalı. Elde veri olmayınca sağlanması gereken hizmet de göz ardı edilebiliyor.
- Ring araçları engelli kullanımına uygun değil. Her hapisanede en az bir rampalı/asansör aparatlı ring aracı olmalı.
- Hapisane tuvaletleri engelli kullanımına uygun mu? Olmadığına dair başvurular var. Özellikle yeni yapılan hapisanelerde engelli erişiminin dikkate alınması ve bu temel problemlerin çözülmesi talep edilmeli. bunun için yeni yapılan hapisanelere dair bilgi edinme başvurusu yapılmalı.
- İşitme engelliler için görüntülü konuşma, görme engelliler için ses kayıt cihazı kullanımı yasal olarak sağlanmalı.
- Adli tıptan rapor alma süreçleri çok zor işliyor.
- Bazı hastanelerde bekleme alanı olmadığı için engelli ve hasta mahpuslar ring araçları içinde uzun saatlerce bekletiliyor.
- Hapisane girişi tekerlekli sandalye ile mümkün olmadığı için tekerlekli sandalye kullanıcıları ancak erkek infaz koruma memurunun taşınması ile içeri geçilebiliyorlar engelli olan kişi kadın ise erkek infaz koruma memurunun yardım etmesine izin veriyorum şeklinde Muvafakatname imzalatılıyor. Bu engelli mahpuslar, ziyaretçiler ve avukatlar için onur kırıcı bir durumdur.
- Engelli erişimi için kapı yapılıyor ama işlevselliği kontrol edilmiyor sonuç olarak sorun çözülemiyor.
- Rampaların eğimi kullanıma uygun değil.
- Stratejik davalar sorunların çözümü için bir yöntem olarak düşünülebilir. Dava açılırsa (engelli kullanımı için) algıda seçicilik oluşur etkili olur.
- KHK'larla standart süreçler yaşanmadan çok kısa sürelerde hapisaneler yapılacak. Kamuyounu doğru kullanabilirsek, sıfırdan yapılacak hapisanelerin en uygun nasıl yapılacağını, mimar ve mühendislerden de destek alarak gündeme getirebiliriz.
- Barolardaki engelli hakları komisyonları ile işbirliği içinde olmak gerekiyor, mimarlar mühendisler odasıyla görüşmek gerekiyor.
- Tasarımların çoktan bitirilmiş olma ihtimali nedeniyle denetim ve bilgi edinme üzerine de eğilmek gerekir. Bunun için Adalet Bakanlığı'na bilgi edinme başvurusu yaparak tasarımlar öğrenilmeye çalışılmalı.
- Sorunları görsel hale getirecek bir belgesel yapılması da konuşulan konular arasındaydı.

- Belgeselde hapishane içinde yaşanan tecrit halini örneklemek için “sokaktaki tecrit” de anlatılabilir ve örnek olarak sunulabilir denildi. Ayrıca hapishanedeki engellilerin tanıklığına başvurulmalı.
- Engelli sorunu yalnızca engellilerle çözülür mantığı doğru değil. STK’lar arasındaki dil sorunu çözülmeli. Hassasiyetler öğrenilmeli. Herkesin anlayabileceği formata çevrilmeli.
- Engellilerin 2022 yasasından yararlanması için yol gösterici broşür hazırlanabilir ve bakım yardımından mahpusların neden yararlanmadığına dair bilgi edinme başvurusu yapılabilir.
- Basit bir konu seçip kamuoyuna taşımak etkili bir yöntem olabilir. Bunun için kampanya düzenlenebilir. Örneğin görme engelliler için ses kayıt cihazına izin verilmesi ve kayıt cihazını koğuştta tutabilme hakkı.
- Braille alfabesi hapishaneye girebiliyor. Hapishanelerde görme engelli mahpuslara braille kursları verilmesi bir talep olarak gündeme getirilebilir.
- Adalet Bakanlığı’nın engelli mahpuslara yönelik hizmetin nasıl uygulanacağına dair mevzuat oluşturması gerekiyor. STK’ların birleşip talep etmesi gerek.
- Kampanyalarla beraber lobi çalışması yapılması da gündemimizde olmalı. Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığıyla görüşme yapılmalı.
- Tespit ve çözüm önerileri raporu yazılabilir.
- Hapiste bulunmuş engellilerle temas edilmeli. Komite kurulmalı: cezaevinde yakını olanlar mahpuslar, hapis yatmış olanlarla beraber. Hasta engelliler konusu da unutulmamalı.
- Bakım Yardımı : Engellinin kendisine değil bakımdan sorumlu olan kişiye veriliyor. Engelli olmayan mahpusların eğitim alıp bakımdan sorumlu olması konusu tartışıldı) engelli aylığı veriliyormuş.
- Baroların bu sürece müdahil olması için de girişimlerde bulunulmalı.
- Başvuruların dayandığı iddia çok önemli ayrımcılık yasasına dayanması örneğin.
- Bu toplantıya katılmayan ancak katılabileceğini düşündüğümüz STÖ’leri de sürece dahil etmek gerek.

Kararlar

- 1) Belgesel konusu gündeme alındı. Fon arayışı içine girilmesi konuşuldu.
- 2) Engelli mahpusların 2022 yasasından (engelli aylığı) yararlanması için yol gösterici broşür hazırlanacak.
- 3) Yeni açılacak olan hapishanelerle ilgili Ankara’ya bir heyet ziyareti planlanacak ve engeli erişimiyle ilgili rapor sunulacak.
- 4) Hapishane ziyaretleri ve raporlama (CİSST/TCPS’in mektuplaştığı mahpuslar sayesinde excel tabanında bir rapor taslağı hazırlanacak hazırlanacak.)
- 5) Engellilere ilişkin mevzuat taraması bir hedef olarak önümüze konulacak.
- 6) Bilgi edinme başvuruları yapılacak: bir mahpus şu an bakım yardımı alabilir mi alamaz mı gibi sorular ve erişim ile ilgili değil diğer haklarla ilgili (Medikal malzeme, bilgi erişim hakları örneğin).

7) Yeni yapılan hapishanelerle ilgili idari başvuru planlanacak.

8) Lobi faaliyetleri için raporlama yapılacak. Bunun için tarama toplantısı yapılacak.

Kısa vadede yapılacaklar

- Bilgi edinme başvuruları (mail grubu ile sorulacak soruları belirleme) cevap geldikten sonra sürece devam edilecek.
- Yeni yapılacak hapishanelere dair rapor hazırlanması için öncesinde mektupların da okunup tasnif edileceği, RUSİHAK, İHD, İşitme Engelliler Derneği, Engin Yılmaz,En-Kad ve işaret dili tercümanı'nın da olacağı bir tarama toplantısı- (10 Aralık)
- 10 Aralık toplantısından önce TOHAD'ın ofisinde 5 kişilik mini toplantı yapılacak.
- İdari başvuru (bakım aylığı ve kurs fikrinin gündeme sokulması için)(temel sorunlar çıkartıldıktan sonra) (mahpus ve yakınları yakın şehirlerde kalsın, işitme engelliler için tercüman sağlanıyor mu)
- Engelli Mahpusların 2022 yasasından (Engelli aylığı) yararlanması için yol gösterici broşür hazırlanacak.